

Диференцијална еволуција

- Storn, R. (1996) "On the usage of differential evolution for function optimization," *Biennial Conference of the North American Fuzzy Information Processing Society (NAFIPS)*. pp. 519–523.
- R. Storn, K. Price, (1997) "Differential evolution - a simple and efficient heuristic for global optimization over continuous spaces," *Journal of Global Optimization* 11: 341–359.

Елементи диференцијалне еволуције

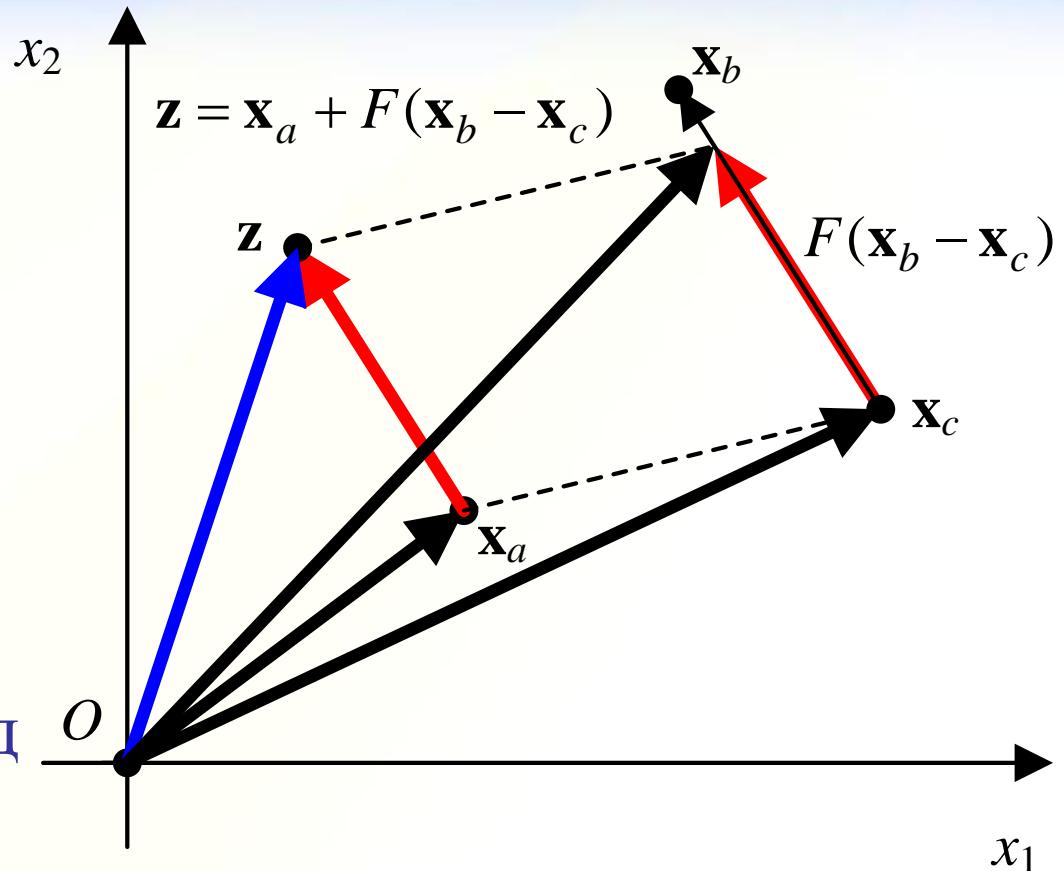
- У суштини је једна имплементација ГА/ЕА
  - ГА: селекција и укрштање (нема мутације!)
  - ЕА: селекција и варијација
- Алгоритам ради са скупом решења (популацијом)
- Почетни корак је иницијализација полазне популације
  - типично на случајан начин
  - израчунавање описне функције за полазну популацију
- У основној варијанти све оптимизационе променљиве су РЕАЛНИ бројеви (прилагођен за NLP проблеме)

Селекција

- За свако решење $\mathbf{x}$ из текуће популације изаберу се три различита вектора ($\mathbf{x}_a$, $\mathbf{x}_b$ и $\mathbf{x}_c$)
  - популација мора да има 4 или више елемента
- $\mathbf{x}_a$, $\mathbf{x}_b$ и $\mathbf{x}_c$ морају бити различити међусобно и различити од $\mathbf{x}$
- Дефинишу се параметри
  - Диференцијални тежински фактор F из интервала од 0 до 2
  - Вероватноћа укрштања CR из интервала од 0 до 1

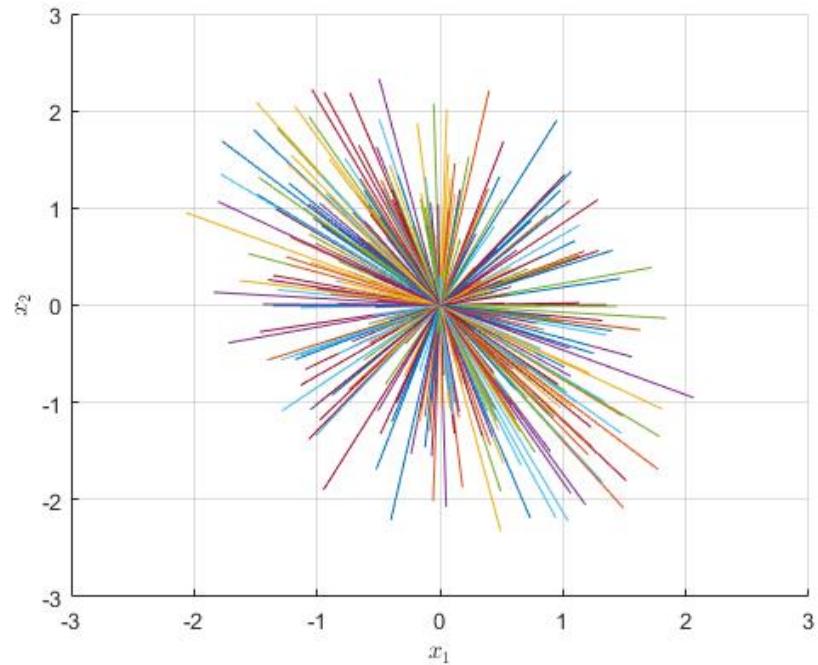
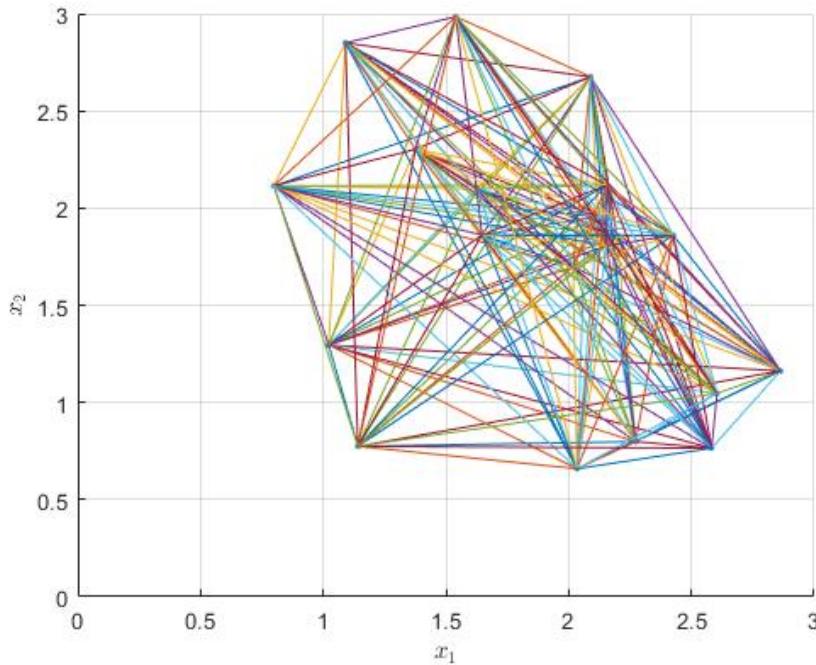
Међурешење

- Полазећи од изабраних $\mathbf{x}_a$, $\mathbf{x}_b$ и $\mathbf{x}_c$
- Формира се међурешење $\mathbf{z} = \mathbf{x}_a + F^*(\mathbf{x}_b - \mathbf{x}_c)$
- Како је $\mathbf{x}_b \neq \mathbf{x}_c$ нови вектор $\mathbf{z}$ је сигурно различит од $\mathbf{x}_a$, $\mathbf{x}_b$ и $\mathbf{x}_c$

Расподела вектора разлика

- Слика лево: 20 тачака и сви вектори разлика
- Слика десно: сви вектори разлика у координатном почетку(симетрија)

Укрштање (или оператор варијација)

- Изабере се случајан цео број R између 1 и D , где је D број димензија оптимизационог простора
  - Смисао случајног броја R је да ће променљива под редним бројем R сигурно бити замењена
  - Тиме се обезбеђује да резултат укрштања увек буде различит од полазног решења!
- За сваки елемент вектора решења (променљиву) изабере се случајан број r_i са униформном расподелом од 0 до 1

Укрштање: услов и илустрација

- Нека је $\mathbf{y} = (y_1, y_2, \dots, y_D)$ вектор новог решења
- Уколико је
 $r_i < CR$ или $i = R$
 $y_i = z_i$
- У супротном
 $y_i = x_i$
- Вектор бита приказан изнад слике је логичка вредност наведених услова (0-остаје x_i , 1-мења се као z_i)

$r_i < CR$ или $i = R$:

0 1 1 0 1 0 0 1

$\mathbf{x} = (x_1, x_2, x_3, x_4, x_5, x_6, x_7, x_8)$

$\mathbf{z} = (z_1, z_2, z_3, z_4, z_5, z_6, z_7, z_8)$

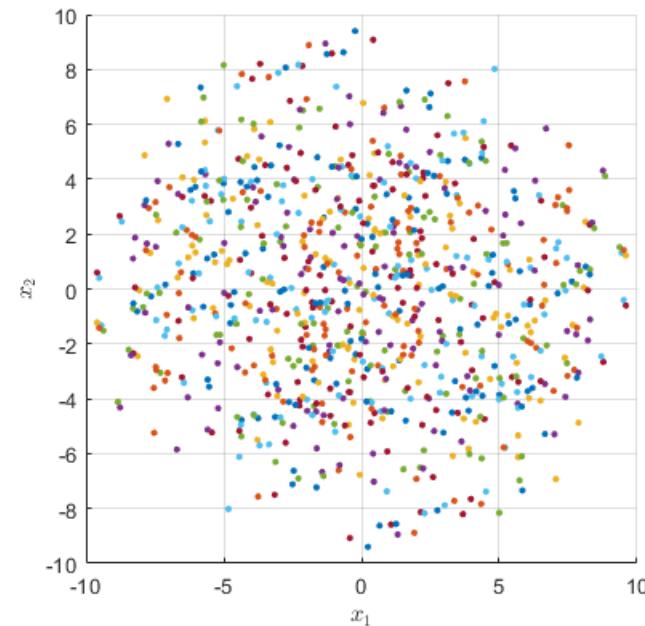
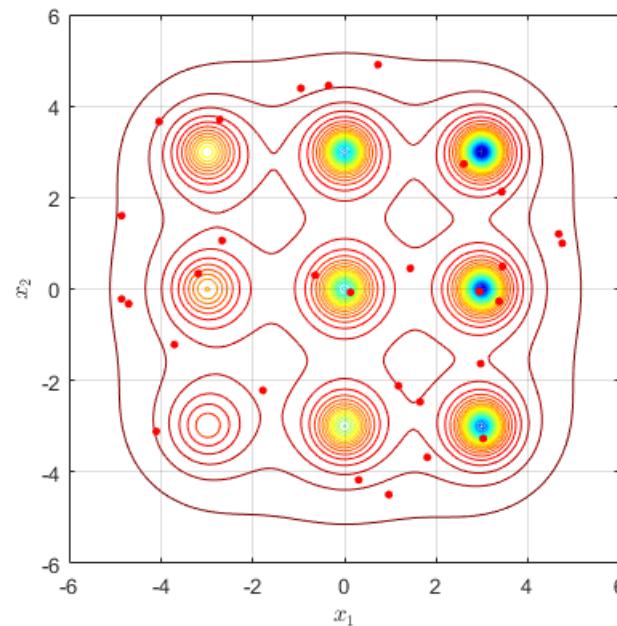
$\mathbf{y} = (x_1, z_2, z_3, x_4, z_5, x_6, x_7, z_8)$

Услов за прихватање новог решења

- За свако решење $\mathbf{x}_k$ из популације формира се ново решење $\mathbf{y}_k, k = 1, 2, \dots, N_{\text{pop}}$
- У меморији се чувају две популације
  - текућа популација решења $\mathbf{x}_1, \mathbf{x}_2, \dots, \mathbf{x}_{N_{\text{pop}}}$ и
  - популација са кандидатима $\mathbf{y}_1, \mathbf{y}_2, \dots, \mathbf{y}_{N_{\text{pop}}}$
- Уколико је $f(\mathbf{y}_k) < f(\mathbf{x}_k)$
 $\mathbf{x}_k$ се замењује са $\mathbf{y}_k$ у текућој популацији
- Уколико је $f(\mathbf{y}_k) \geq f(\mathbf{x}_k)$
 $\mathbf{x}_k$ остаје у текућој популацији

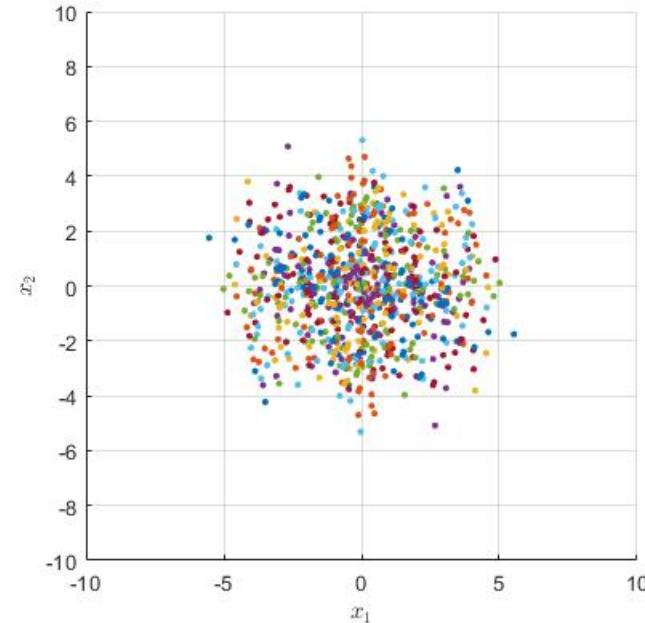
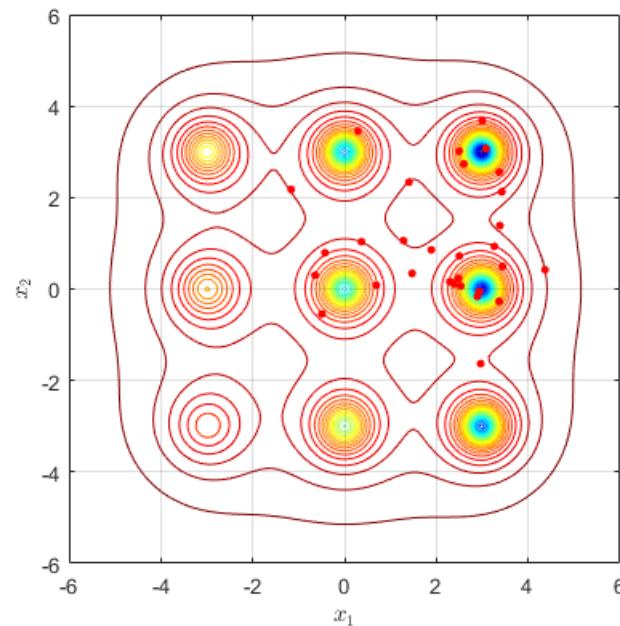
Ток оптимизације: Шекелова функција са 9 различитих мин.

- Величина популације је 20
- Нулта генерација и сви вектори разлика транслирани у координатни почетак

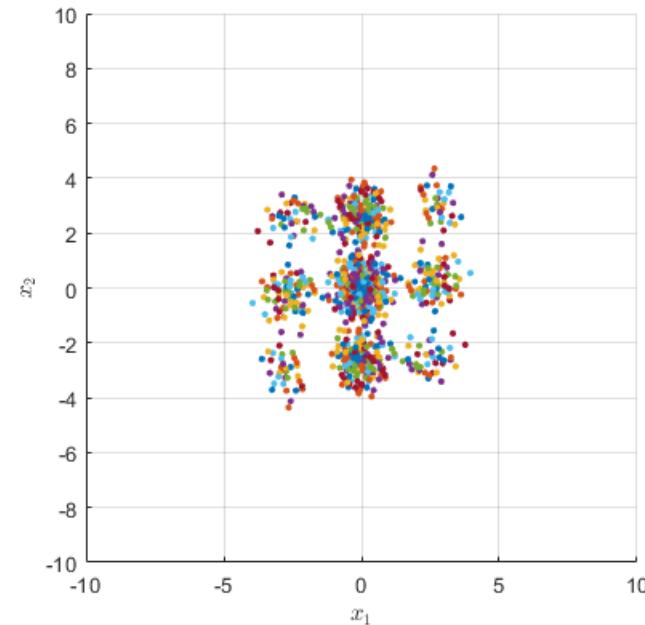
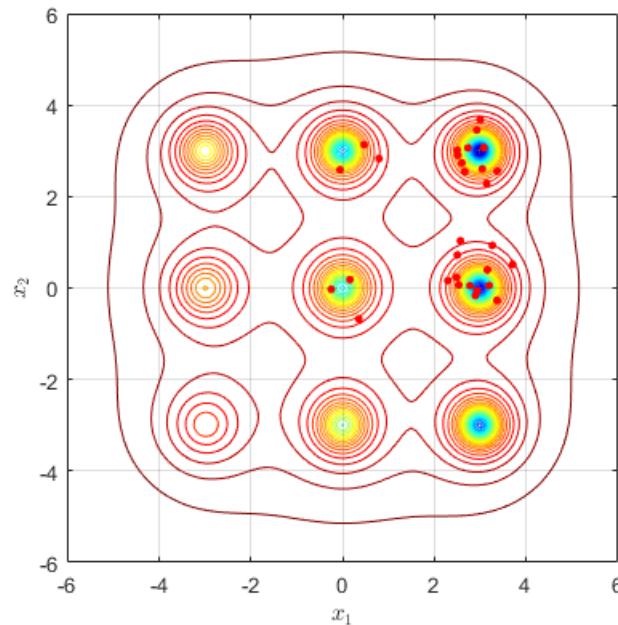
Ток оптимизације: Шекелова функција са 9 различитих мин.

- Генерација #5 и сви вектори разлика транслирани у координатни почетак
- Вектори разлика се смањују

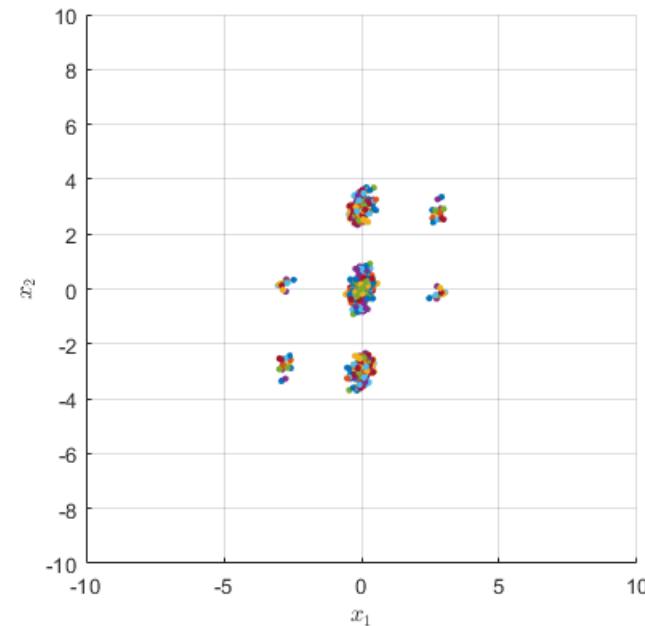
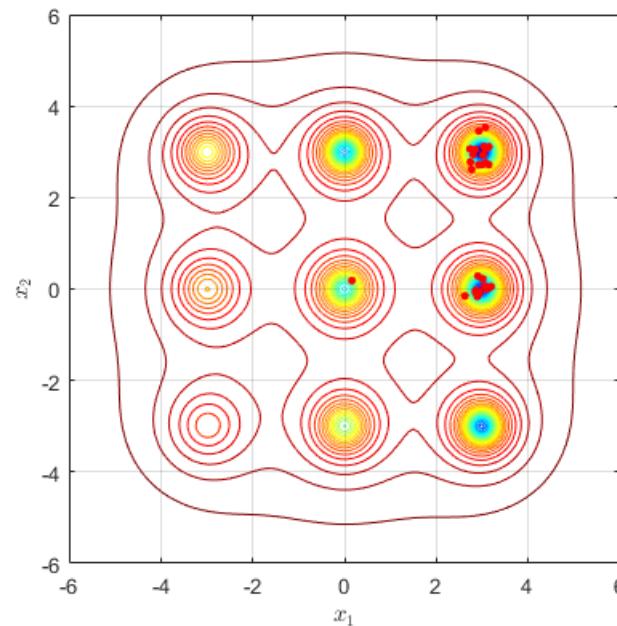
Ток оптимизације: Шекелова функција са 9 различитих мин.

- Генерација #10 и сви вектори разлика транслирани у координатни почетак
- Груписани вектори разлика: претрага СВИХ минимума!

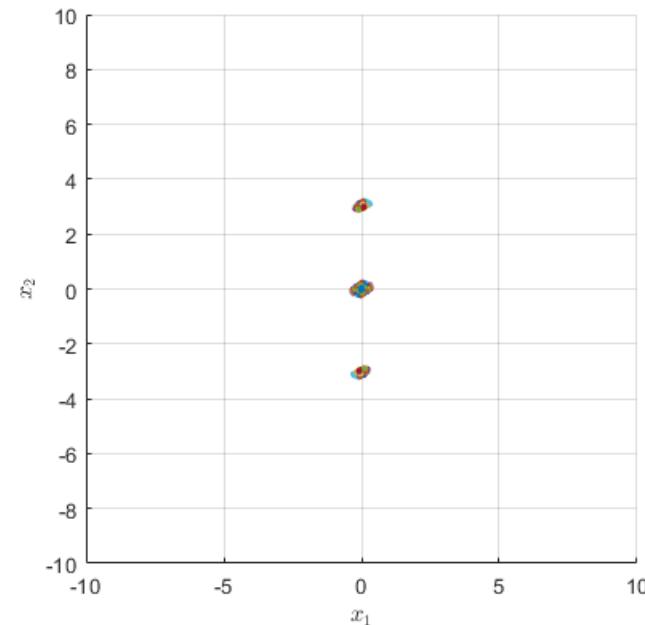
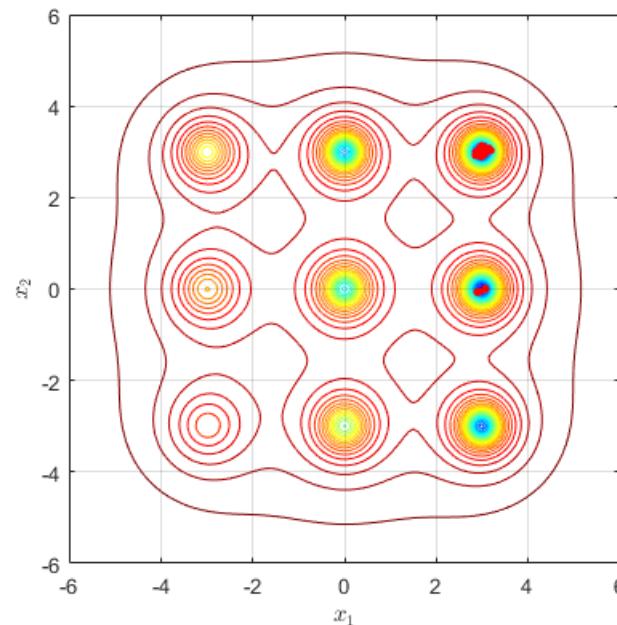
Ток оптимизације: Шекелова функција са 9 различитих мин.

- Генерација #20 и сви вектори разлика транслирани у координатни почетак
- Смањује се могућност претраге, почиње конвергенција

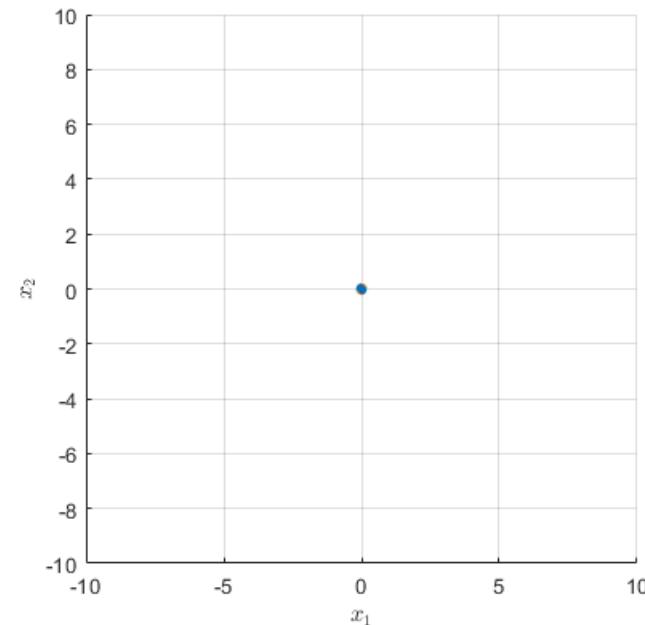
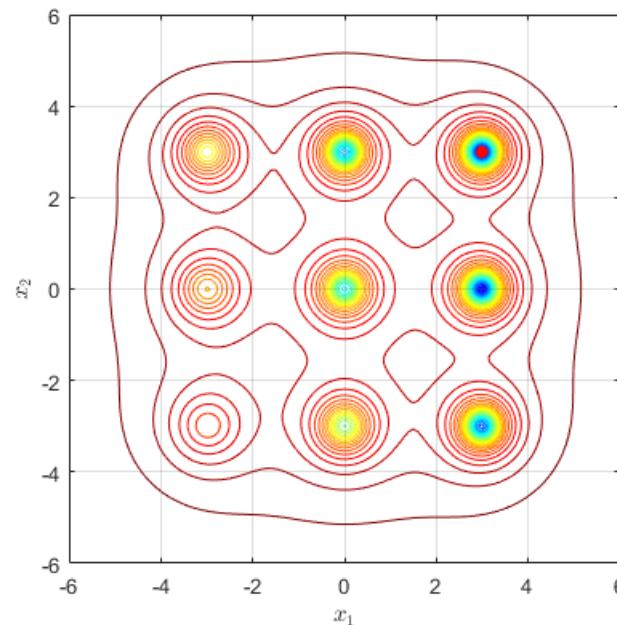
Ток оптимизације: Шекелова функција са 9 различитих мин.

- Генерација #30 и сви вектори разлика транслирани у координатни почетак
- Претражују се само још 2 минимума, конвергенција

Ток оптимизације: Шекелова функција са 9 различитих мин.

- Генерација #40 и сви вектори разлика транслирани у координатни почетак
- Претражују се само глобални минимум!

Пример оптимизације са диференцијалном еволуцијом

Означавање варијација алгоритма

- Класична диференцијална еволуција
- Стандардна ознака **DE/rand/1/bin**
  - Differential Evolution
  - random избор вектора $\mathbf{x}_a$, $\mathbf{x}_b$, $\mathbf{x}_c$
  - 1 разлика
  - binomial расподела бројева који се добијају од вектора разлике
- $(\lambda+\mu)$ -EA са $\lambda = \mu = N_{\text{pop}}$
  - оператор селекције: $\mathbf{x}$, $\mathbf{x}_a$, $\mathbf{x}_b$, $\mathbf{x}_c$
  - оператор варијације: $\mathbf{x} \wedge \mathbf{z} = \mathbf{x}_a + F^*(\mathbf{x}_b - \mathbf{x}_c) \rightarrow \mathbf{y}$
- Постоје и другачије имплементације алгоритма диференцијалне еволуције

Примена за SAT и TSP проблеме?

- SAT проблеми:
  - најједноставнија имплементација је тумачити бите као реалне бројеве
  - извршити израчунавње и
  - заокружити резултат за сваки бит на 0 или 1
- TSP проблеми:
  - потребно је дефинисати разлику два пермутована низа
  - добијени алгоритам више личи на ГА него на диферецијалну еволуцију
  - отворено је питање ефикасности за TSP проблеме

Закључци о диференцијалној еволуцији

- Стандардан избор параметара
  - Популација 10 пута D , неки сматрају да је ~ 50 овољно и за изузетно сложене проблеме
  - $F = 0,8$
  - $CR = 0,9$
- Диференцијална еволуција има знатно мање параметара од ГА
- Представља једну могућу имплементацију ЕА
- Ефикасност је врло слична ГА
- У пракси је изузетно добар алгоритам за решавање сложених NLP и SAT проблема са пуно променљивих
- Нема могућност проналажења глобалног оптимума после теоријски бесконачно много времена јер нема мутације

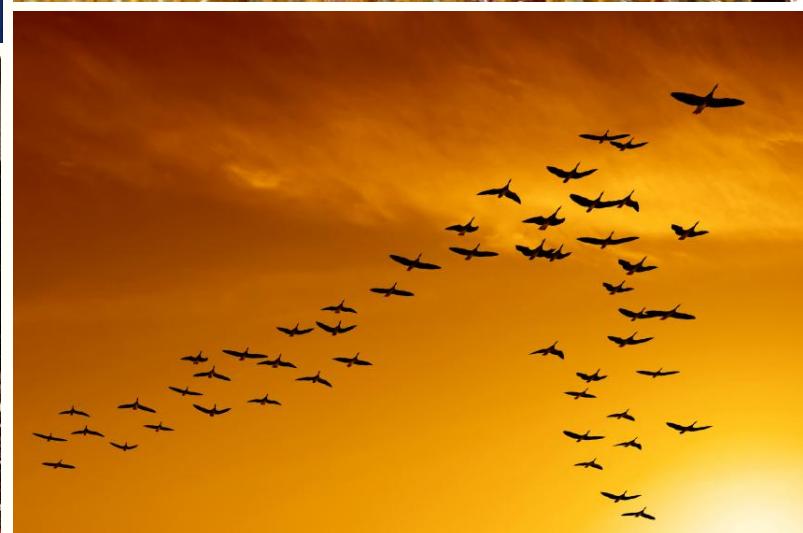
Имплементације диференцијалне еволуције

- Mathematica:
`NMinimize[f, vars, Method -> "DifferentialEvolution"]`
- Python:
`scipy.optimize.differential_evolution(func, bounds, ...)`
- Постоје разни “незванични” кодови доступни на Интернету

Particle Swarm Optimization (Оптимизација јатом): Референце

- J. Kennedy, R. Eberhart (1995), "Particle Swarm Optimization," *Proceedings of IEEE International Conference on Neural Networks IV*. pp. 1942–1948.
- J. Kennedy, R.C. Eberhart, (2001), *Swarm Intelligence*, Morgan Kaufmann, ISBN 1-55860-595-9

PSO аналогије

PSO и симулација одлучивања у групи

- Психологија: размишљање је процес који се нужно одиграва у групи!
- **Настајање норми и култура у оквиру једног друштва је оптимизациони процес!**
- Симулације друштвених процеса су истовремено и алгоритми за решавање оптимизационих проблема
- Мисли појединца могу се схватити као један елемент друштва (скупа појединаца)
- У комплексним ситуацијама, када је немогуће за појединца да рационално сагледа ситуацију која је сувише комплексна, људи прибегавају коришћењу веровања/убеђења/предрасуда која могу бити далеко од рационалног закључивања

Дељење информација и имитација као оптимизациони алгоритам

- Дељење информација појединих јединки је корисно за опстанак и напредак групе тих јединки
  - Јединка има своје знање/информације
  - Знање се преноси кроз групу (кроз веровања, предрасуде, понашање, социјалне мреже итд.)
  - Култура настаје као резултат тог процеса (култура оптимизира спознају – резултати се преносе на јединке које су далеко у групи)
- Имитирање других јединки, које раде неку операцију боље, је један (могући) алгоритам за оптимизацију

Оптимиизациони проблем: избор изборног предмета

- Пример једног избора као оптимизационог проблема
- **Одлука се доноси на основу два скупа информација**
  - Информације које **појединац сам прикупи** (градиво, наставник, начин полагања итд.)
  - Информације које **појединац добије од** других чланова групе (познаника)
- Без обзира који конкретан избор је у питању, увек постоје ова два скупа информација
- Утицај ова два скупа информација на коначну одлуку је различит за различите појединце и различите ситуације
- Симулација овог процеса је оптимизација јатом
- (Solomon Asch - Conformity Experiment)

PSO терминологија

- Агент (елемент, честица) је једно могуће решење у оптимизационом простору
  - вектор координата решења, $\mathbf{x} = (x_1, x_2, \dots, x_D)$
- Јато (група) је скуп агената помоћу којих се врши оптимизација (исто као популација код ГА)
- PSO је оптимизациони алгоритам који врши операције над скупом решења

Оптимизација и кретање јата

- Агент води рачуна о најбољем решењу које је пронашао током оптимизације (p_{best})
- Јато води рачуна о најбољем решењу које су пронашли сви агнети јата (g_{best})
- Агенти мењају своју позицију у (оптимизационом) простору на основу ова два решења (p_{best} и g_{best})

Промена позиције

- Позиција агента $\mathbf{x}_n$ у n -том кораку је
$$\mathbf{x}_n = \mathbf{x}_{n-1} + \mathbf{v}_n \Delta t$$
- $\mathbf{x}_{n-1}$ је претходна позиција агента
- Δt је прираштај времена
  - у оптимизацији је 1 ради једноставности
- $\mathbf{v}_n$ је брзина агента у n -том кораку
  - брзина је D димензиони вектор који одговара прираштају позиције
  - како се рачуна?

Промена брзине

- Промена брзине се рачуна према формулама

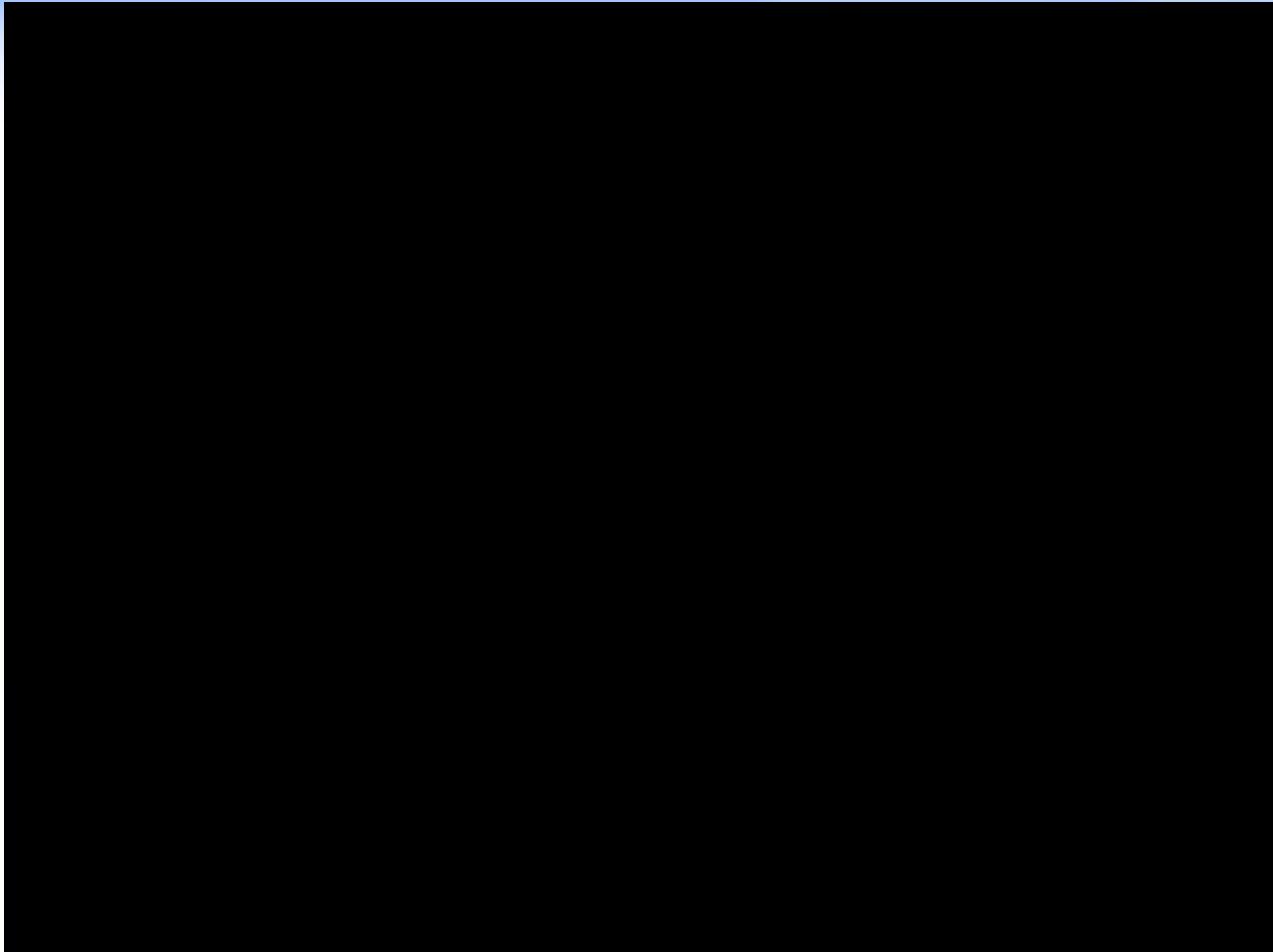
$$\mathbf{v}_n = w \cdot \mathbf{v}_{n-1} + c_1 \cdot \text{rand}() \cdot (\mathbf{p}_{\text{best}} - \mathbf{x}_{n-1}) + c_2 \cdot \text{rand}() \cdot (\mathbf{g}_{\text{best}} - \mathbf{x}_{n-1})$$

- $\mathbf{v}_{n-1}$ је брзина агента у $n-1$ кораку
- $\text{rand}()$ је функција која генерише случајан број у интервалу $[0,1]$
- w је коефицијент инерције
- c_1 је когнитивни коефицијент
- c_2 је социјални коефицијент

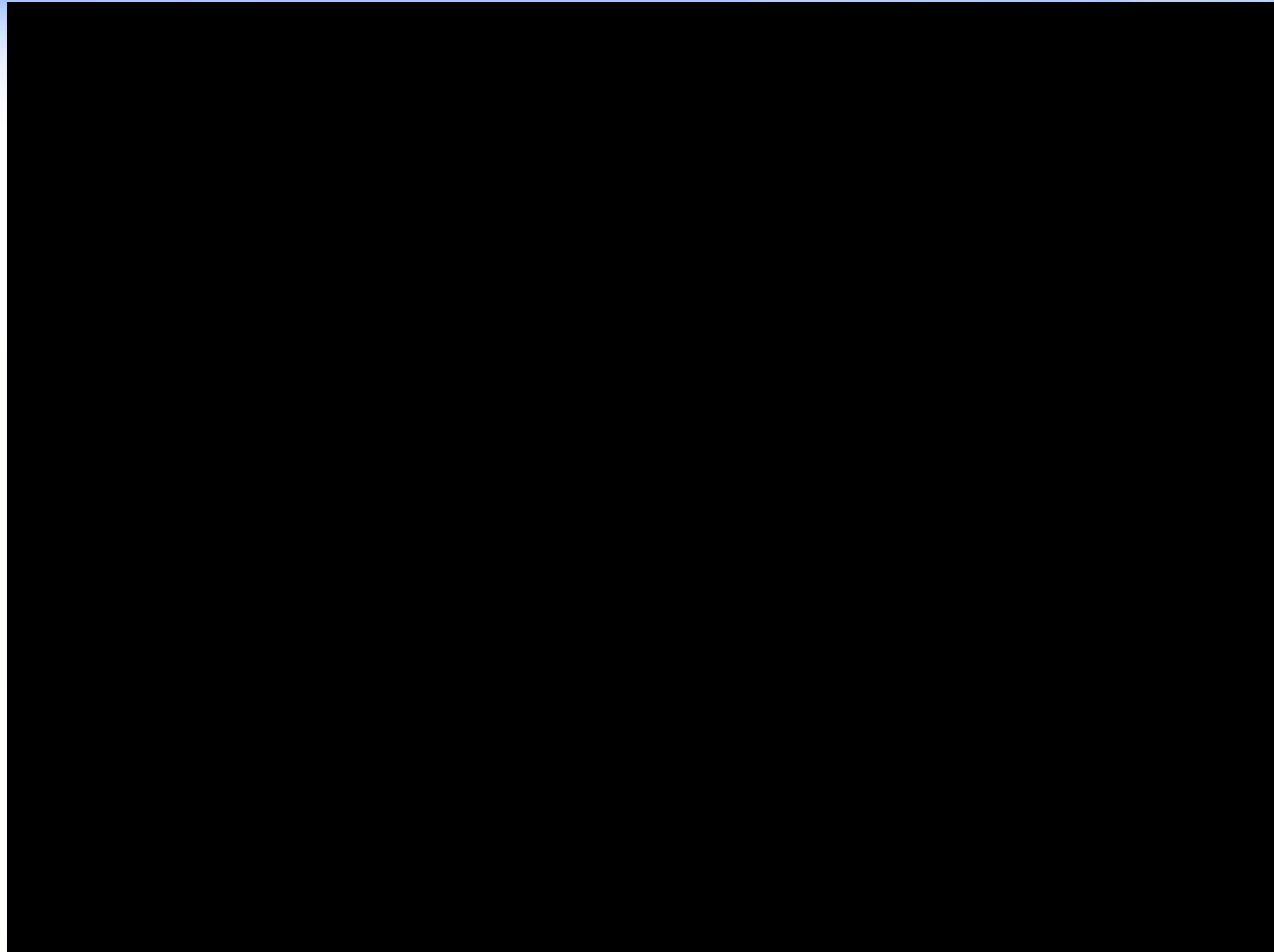
Параметри PSO алгоритма и њихове вредности

- Број агената у јату
- Коефицијент инерције $w = 0,729$
- Когнитивни коефицијент
- Социјални коефицијент $(c_1, c_2) = (1,494, 1,494)$
- Максимална брзина $v_{\max} = 0,2$
[под условом да су променљиве
у опсегу од -1 до 1]
тј. 10% опсега за сваку променљиву

Илустрација: 15 агената

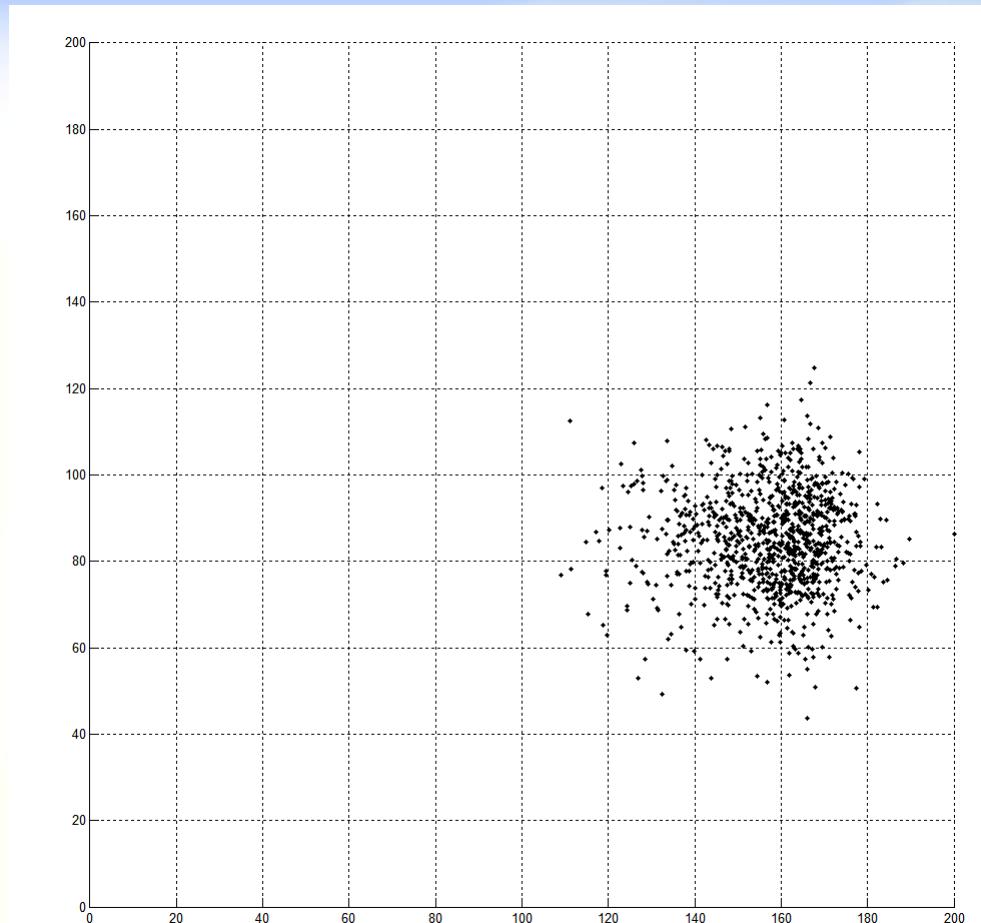

Илустрација: 50 агената

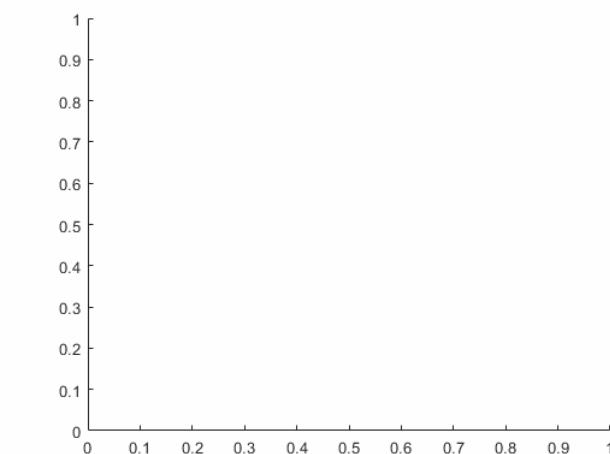
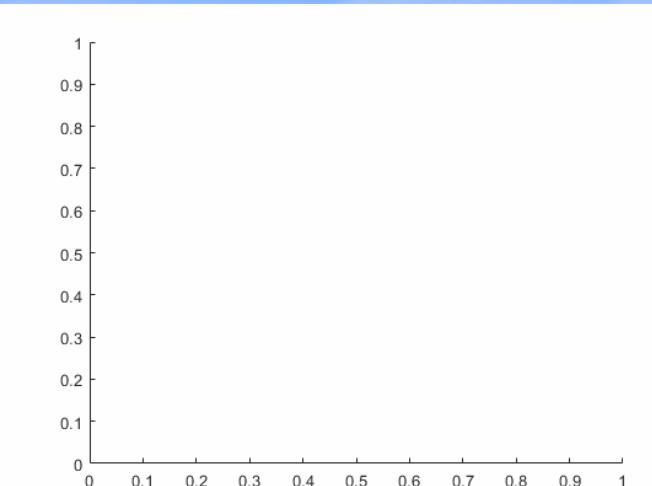
Particle Swarm Optimization

Илустрација

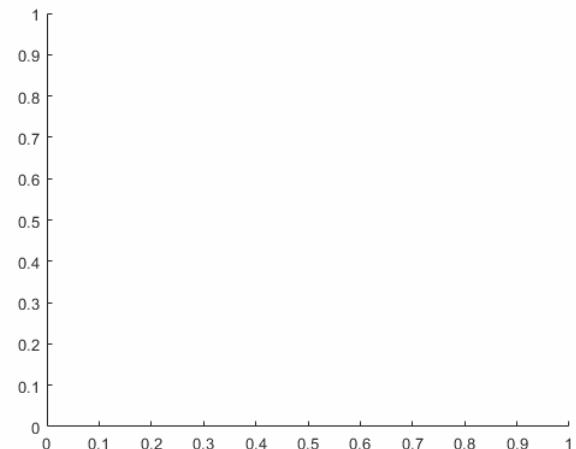
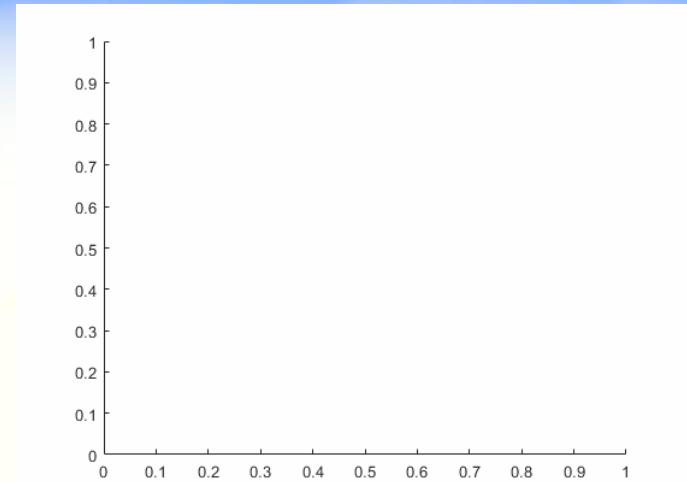
PSO параметри и стабилност: без случајних променљивих

- $N=1000, v_{\max}=0,2,$
 $c_1=c_2=1,5, w=0,8$
све случајне
променљиве су 1
- $N=1000, v_{\max}=0,2,$
 $c_1=c_2=4,0, w=0,8$
све случајне
променљиве су 1

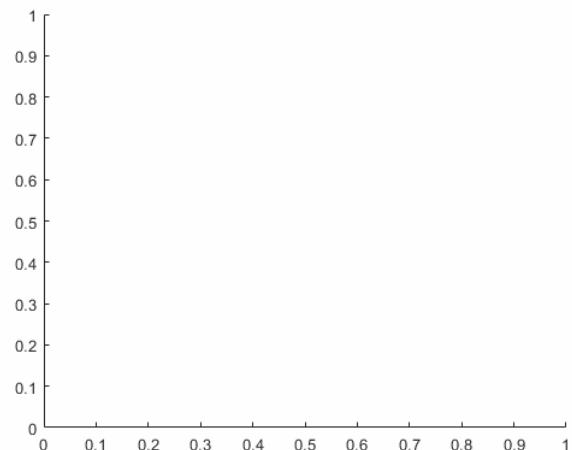
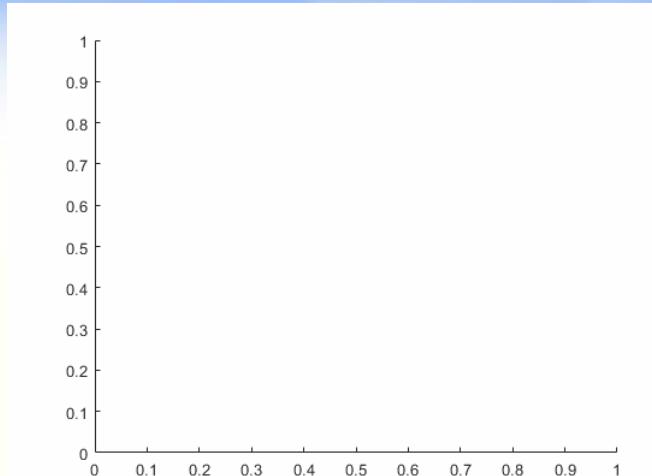
PSO параметри и стабилност: са случајним променљивима

- $N=1000$, $v_{\max}=0,2$,
 $c_1=c_2=1,5$, $w=0,8$
све случајне
променљиве су $\text{rand}(0,1)$
- $N=1000$, $v_{\max}=0,2$,
 $c_1=c_2=4,0$, $w=0,8$
све случајне
променљиве су $\text{rand}(0,1)$

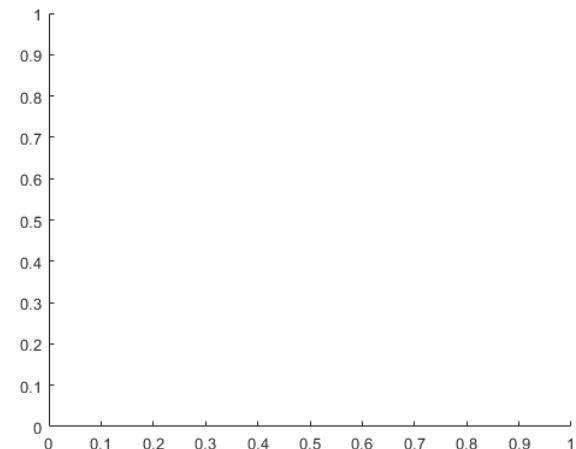
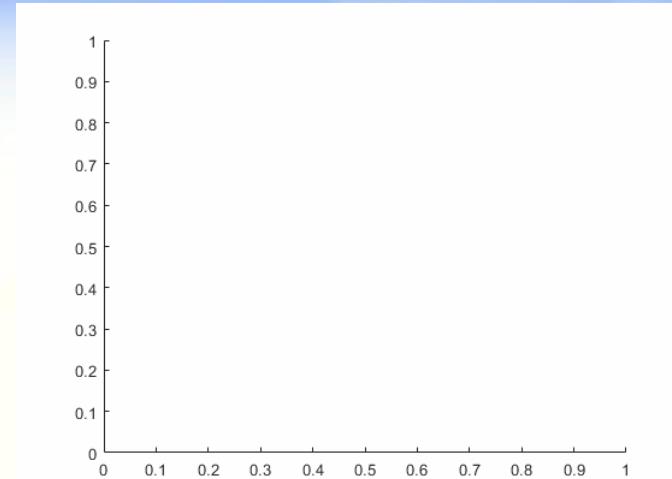
PSO параметри и стабилност: са случајним пром. без $v_{\max}$

- $N=1000$, без $v_{\max}$
 $c_1=c_2=1,5$, $w=0,8$
све случајне
променљиве су $\text{rand}(0,1)$
- $N=1000$, без $v_{\max}$
 $c_1=c_2=4,0$, $w=0,8$
све случајне
променљиве су $\text{rand}(0,1)$

PSO параметри и стабилност: са случајним пром. промена w

- $N=1000$, $v_{\max}=0,2$,
 $c_1=c_2=1,5$, $w=0,2$
све случајне
променљиве су $\text{rand}(0,1)$
- $N=1000$, $v_{\max}=0,2$,
 $c_1=c_2=1,5$, $w=1,2$
све случајне
променљиве су $\text{rand}(0,1)$

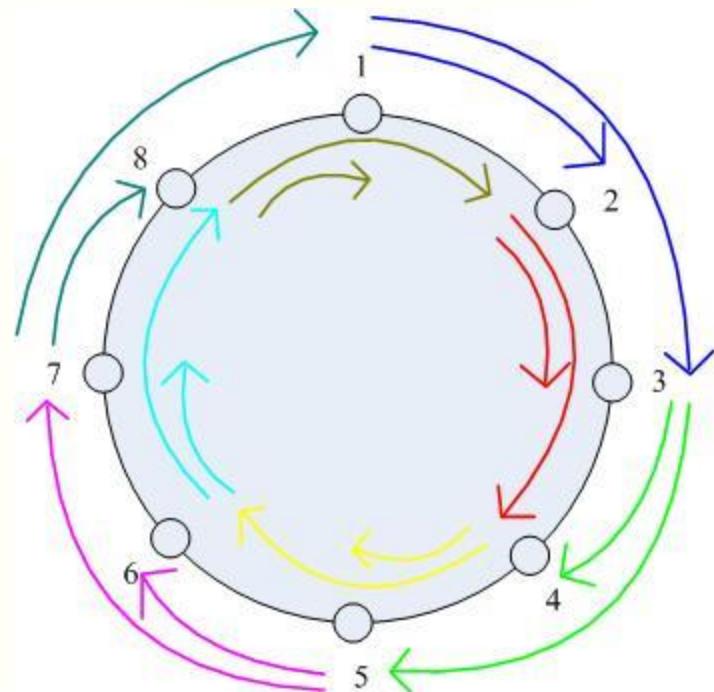

PSO параметри и стабилност: закључци

- PSO није апсолутно стабилан алгоритам
- “Експлозија” јата дешава се уколико параметри нису добро подешени
- Посебно, коефицијенти c_1 и c_2 морају бити мањи од 4
  - Ова граница је теоретски показана
- Смањивање w води ка брзој конвергенцији повећавање w води ка расипању јата

Тополошки PSO: варијације

- Уместо читавог јата агент има информације само о околини
- “Ring” топологија је најчешћа, са 2 суседа
- Може се генерализовати на “ m -околину”

PSO и EA

- Да ли се PSO може схватити као једна имплементација EA?
- (μ, λ) -EA, $\mu = \lambda$ = укупан број агената
  - Оператор варијације је начин промене “позиције” агента
  - Нема селекције
  - p_{best} и g_{best} су меморија!
- Формално EA нема меморију!
- Проширење EA уз дефиницију меморије?

PSO закључци

- Једноставан оптимизациони алгоритам
- Стохастички оптимизациони алгоритам
  - случајно генерисане полазне позиције
  - `rand()` у сваком кораку алгоритма
- Може да се заустави у локалном оптимуму, ако сви агенти исконвергирају ка њему (нема даљег начина за излазак!)
- На граници између локалних и глобалних

Имплементације PSO

- MATLAB:
`particleswarm(fun, nvars)`
- Python: посебна библиотека
`pyswarms`
- Разни кодови на Интернету...

Оптимизација која опонаша колонију мрава

- Ant colony optimization (ACO)
- A. Colomni, M. Dorigo et V. Maniezzo, *Distributed Optimization by Ant Colonies*, actes de la première conférence européenne sur la vie artificielle, Paris, France, Elsevier Publishing, 134-142, 1991.
- M. Dorigo, *Optimization, Learning and Natural Algorithms*, PhD thesis, Politecnico di Milano, Italie, 1992.

Основна идеја и терминологија

- Колонија мрава = популација
- Позиција мрава = једно могуће решење оптимизационог проблема
- Координате позиције одговарају оптимизационим променљивима
- Идеја: што више мрава прође неком путањом то је та путања боља

Наредна решења

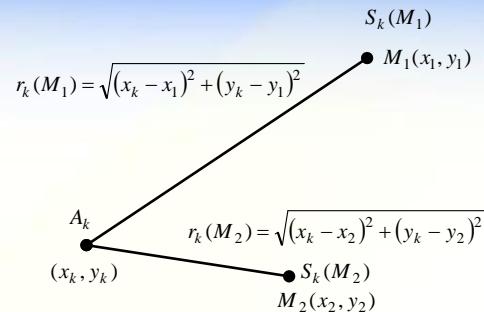
- Вероватноћа испитивања наредних решења (позиција) зависи од два параметра
  - Атрактивности решења
  - Нивоа пута (колико је мрава прошло туда)
- Ови параметри се мењају током оптимизације
- Релативно компликовано рачунање параметара

Закључци о АСО

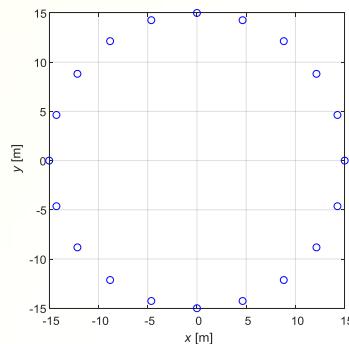
- Оптимизација са АСО алгоритмом је пре свега применљива за дискретне проблеме
- Алгоритам је прво примењен за проналажење пута у графовима
- Постоје варијанте алгоритма које се примењују на НЛР проблеме
- Комплексност алгоритма, чини се, није праћена значајним побољшањем ефикасности

Задатак за вежбе

- Сигнал, S_k , који еmitује предајник k дат је изразом $S_k = \frac{A_k}{r_k}$, где је A_k константа предајника (реалан број), а r_k је растојање (у метрима) између тачке у којој се налази предајник и тачке у којој се мери сигнал (слика 1).
- Ради одређивања локације и константи два непозната извора сигнала, извршена су мерења у $N = 20$ тачака.
- Мерне тачке су унiformно распоређене на кружници полупречника $R_0 = 15\text{ m}$, а координате мерних тачака су дате изразом $(x_i, y_i) = \left(R_0 \cos \frac{2\pi i}{N}, R_0 \sin \frac{2\pi i}{N} \right)$, $i = 0, 1, 2, \dots, N-1$ (слика 2).
- Извори сигнала се налазе у равни тог круга, у њему.
- Вредност сигнала у једној тачки простора једнака је збиру вредности сигнала које еmitују појединачни извори (важи принцип суперпозиције).

Слика 1. Предајник A_k који се налази у тачки (x_k, y_k) и две мерне тачке: $M_1(x_1, y_1)$ и $M_2(x_2, y_2)$.

Слика 2. Распоред мерних тачака.

Задатак за вежбе

- Вредности измереног сигнала у тим тачкама су, редом:

$$S = (2.424595205726587e-01, \quad 1.737226395065819e-01, \quad 1.315612759386036e-01, \\ 1.022985539042393e-01, \quad 7.905975891960761e-02, \quad 5.717509542148174e-02, \\ 3.155886625106896e-02, \quad -6.242228581847679e-03, \quad -6.565183775481365e-02, \\ -8.482380513926287e-02, \quad -1.828677714588237e-02, \quad 3.632382803076845e-02, \\ 7.654845872485493e-02, \quad 1.152250132891757e-01, \quad 1.631742367154961e-01, \\ 2.358469152696193e-01, \quad 3.650430801728451e-01, \quad 5.816044173713664e-01, \\ 5.827732223753571e-01, \quad 3.686942505423780e-01)$$

- Усвојени запис решења овог проблема је $\mathbf{x} = (x_{P_1}, y_{P_1}, x_{P_2}, y_{P_2}, A_1, A_2)$.
- Оптимизациона функција је

$$f_{\text{opt}}(\mathbf{x}) = \begin{cases} \sum_{i=0}^{N-1} \left(\frac{A_1}{\sqrt{(x_i - x_{P_1})^2 + (y_i - y_{P_1})^2}} + \frac{A_2}{\sqrt{(x_i - x_{P_2})^2 + (y_i - y_{P_2})^2}} - s_i \right)^2, & \sqrt{x_{P_1}^2 + y_{P_1}^2} < R_0 \text{ и } \sqrt{x_{P_2}^2 + y_{P_2}^2} < R_0. \\ 100, & \sqrt{x_{P_1}^2 + y_{P_1}^2} \geq R_0 \text{ или } \sqrt{x_{P_2}^2 + y_{P_2}^2} \geq R_0 \end{cases}$$

Задатак за вежбе

- Потребно је пронаћи координате и константе непознатих извора
- Написати своју имплементацију алгоритма **диференцијалне еволуције**
- Уколико се користи готова функција за диференцијалну еволуцију (из Pythona или неког другог извора), задатак носи **2 поена**
- Пронаћи и у ASCII фајл записати решење задатог проблема за које је $f_{\text{opt}} \leq 10^{-14}$